

CUPRINS

Introducere	5
SUTA DE CAPETE DE LA LIUBOSTINIA	
Credința în Evanghelie. Înțelesul și importanța acestei credințe. Roadele în Biserica Ortodoxă.	13
În loc de epilog	68
Anexă	71
Monahul Iacov	72
Fratele Stanko	79
Starețul Eustatie	82
Ieromonahul Casian	92
Starețul Kalist	106
Egumenul Sava	131
Bătrânul Gavriil	146
Principiile mișcării rugătorilor	153
1. Principiul de bază al mișcării populare ortodoxe este <i>începe de la tine</i>	153
2. Programul popular	154
3. Cine nu poate fi membru al fraților noastre de rugători	155

INTRODUCERE

Primăvara anului 1941. Europa continentală este aproape în întregime îngenuncheată de mașina de război germană. Au mai rămas doar câteva țări care n-au fost ocupate sau n-au trecut de partea Pactului Tripartit (Germania-Italia-Japonia). Între acestea, Iugoslavia și Grecia. Noii stăpâni ai Europei fac presiuni extraordinare asupra guvernului de la Belgrad pentru a trece de partea coaliției conduse de ei. Din afară nu poate fi așteptat nici un ajutor, căci toate vechile alianțe au căzut, țări mai mari și mai puternice fiind ocupate doar în câteva săptămâni. Marea Britanie, ultimul bastion de rezistență, este ea însăși amenințată de invadare și este neputincioasă pe continent. Dincolo de ocean, Statele Unite nu au intrat încă în război și nici nu se întrevede că o vor face, menținându-se într-o neutralitate care le aduce mai mult profit. Așadar germanii sunt stăpâni atotputernici și fără rival

ai Europei, iar Iugoslavia este înconjurată de ei și de aliații acestora. În aceste condiții, la 25 martie 1941 guvernul Țvetkovi-Maciek cedează presiunilor și semnează la Viena pentru aderarea la alianța condusă de Germania hitleristă. Actul guvernului stârnește însă indignarea popoului, care protestează prin mari demonstrații împotriva supunerii țării unor interese străine. Era actul de curaj pe care îl cerea ca plată libertatea, după cum constatase și Edvard Beneș, președintele Cehoslovaciei ocupate în 1938: „Libertatea nu va aparține niciodată acelor care nu sunt gata să moară pentru ea.”

Un rol însemnat în protestele din martie 1941 din Iugoslavia l-au avut Patriarhul Gavriilo Dojici și Sfântul Nicolae Velimirovici, episcopul de Jicea, care, alături de alții, au denunțat cedarea guvernului în fața șantajului extern. În mintea și în inima lor, mai presus de orice calcul politic, răsunau încă cuvintele eroului de la Kosovo¹, ale Sfântului Țar Mucenic Lazăr, care spusese înainte de bătălia finală: „Este mai bine pentru noi să trecem prin moarte la cer decât să trăim în ruși-

¹ În 1389, Sfântul țar Lazăr împreună cu armata sa a înfruntat la Kosovopolie (Câmpia Mierlei) oastea mult mai numeroasă a sultanului Murat, preferând să moară decât să se supună turcilor (*n.trad.*).

ne și în robie.” Așadar, ca urmare a ridicării în masă a poporului iugoslav, la două zile după semnarea adeziunii la alianța germano-italiană, are loc o lovitură de stat militară care răstoarnă guvernul și rupe legătura rușinoasă cu mașina de război hitleristă. Într-o scrisoare pastorală din acele zile, vlădica Nicolae scria: „Acum putem privi viitorul fără rușine.”

Dar, așa cum era de așteptat, revolta iugoslavă a declanșat mânia turbată a lui Hitler. Răzbunarea avea să fie neîntârziată. Dictatorul care se voia stăpân al lumii amână îndelung plănuita invazie a Rusiei pentru a pedepsi nesupunerea din Balcani. La 6 aprilie 1941, fără nici o declarație de război, avioanele naziste supun Belgradul unui bombardament nimicitor. La câteva zile după aceasta, trupele germane împreună cu aliații lor – italienii, ungurii și bulgarii – invadează țara din mai multe direcții în același timp, fără să-i lase vreo șansă. În doar câteva zile armata iugoslavă capitulează și teritoriul țării este împărțit între ocupanți, lupta continuând doar prin grupările de rezistență. În să în economia războiului lupta iugoslavă nu a fost fără rezultat, ci a jucat un rol decisiv. Întârzierea produsă în declanșarea ofensivei germane asupra Rusiei a făcut

ca trupele naziste să nu își îndeplinească obiectivele pe frontul răsăritean. Iarna venită prematur în 1941 le-a oprit la porțile Moscovei, permițând armatei ruse să se refacă și, alături de trupele aliate, să întoarcă cursul războiului în anul următor.

Însă până atunci ocupanții Iugoslaviei și-au îndeplinit planul lor fără abatere. Generalul Alexander von Lehr, comandantul Frontului de sud, era purtătorul unui ordin precis din partea fűhrerului: „Să se distrugă intelectualitatea sârbă, să fie îndepărtată conducerea Bisericii Ortodoxe Sârbe și în primul rând Patriarhul Dojici¹, Mitropolitul Zimonici² și Episcopul de Jicea Nicolae Velimirovici.” Drept urmare, la sfârșitul lunii iunie din același an, Sfântul Nicolae Velimirovici, care nu a căutat să se refugieze, ci a rămas să su-

¹ Patriarhul Gavriilo Dojici a condus Biserica Ortodoxă Sârbă între anii 1938 și 1950. După invadarea Serbiei, a fost arestat de germani și închis în Mănăstirile Rakovița și Voilovița, iar apoi în lagărul de concentrare de la Dachau. A fost eliberat în 1945 de trupele americane și a revenit în Iugoslavia, unde între timp se instalase la putere regimul comunist al lui Tito, care prigonea Biserica în mod fățiș. În aceste condiții, Patriarhul Gavriilo s-a săvârșit în anul 1950 în circumstanțe foarte suspecte.

² Sfântul Mitropolit Petar Zimonici de Dabro-Bosnia a suferit martiriul din partea poliției secrete germane Gestapo la 4/14 septembrie 1941. El a fost canonizat de Biserica Ortodoxă Sârbă la 9/21 mai 2000 (*n.trad.*).

tere alături de poporul său, a fost arestat și i s-a stabilit domiciliu forțat la Mănăstirea Liubostinia¹. Era începutul unui drum al crucii care avea să se sfârșească abia după patru ani în cumplitul lagăr de la Dachau, de unde Episcopul Nicolae avea să fie eliberat de trupele americane.

La acest prim popas al Golgotei sale, la Mănăstirea Liubostinia, ierarhul de Jicea are parte de un regim de detenție mai blând și încă mai găsește răgazul să scrie. Nu poate părăsi mănăstirea, însă este la curent cu dramele prin care trece poporul său. În orașele sârbești ocupanții împușcau mii de oameni nevinovați, în majoritate tineri, drept represalii pentru omorârea de către luptătorii din rezistență a unor ostași germani. Aflând de aceasta, Sfântul Nicolae a cerut să moară și el alături de cei care vor fi împușcați: „Dacă aceasta este cultura germană – să omoare o sută de sârbi nevinovați pentru un singur german –, atunci turcii erau mai echitabili... Dacă sunt vinovat, omorâți-mă. Prefer să mor decât să privesc zilnic suferințele poporului meu.” Dar nu i s-a primit cererea,

¹ Mănăstirea Liubostinia, așezată în sudul Serbiei, la câțiva kilometri de Mănăstirea Jicea – reședința episcopală a Sfântului Nicolae Velimirovici –, a fost fondată în 1395 de prințesa Milița, soția Sfântului Lazăr, eroul de la Kosovo (*n. trad.*).

Respect p ocupanții temându-se mai mult de un episcop mucenic decât de unul aflat sub pa-za lor. În aceeași perioadă, în Croația, sute de mii de sârbi care nu aveau altă vină decât că nu doreau să renunțe la credința ortodoxă a strămoșilor lor erau exterminați în mod bestial în lagărele ustașilor¹. Ierarhi și preoți sârbi erau chinuiți și uciși chiar și de reprezentanți ai clerului catolic croat². Războiul era purtat și împotri-va locașurilor sfinte, Mănăstirea Jicea, reședința episcopiei Sfântului Nicolae, fiind bombardată de avioanele germane. Erau orori comise de reprezentanții unor țări care se pretindeau creștine, dar care în practică nu se deosebeau de ateii so-

¹ Ustașii – fasciștii croați. În lagărele acestora au fost omorâți sute de mii de sârbi, evrei și țigani. Sinodul Bisericii Ortodoxe Sârbe a hotărât data de 15 iunie ca zi de prăznuire a tuturor celor care au suferit pentru credința în Hristos din vremea Sfântului Lazăr până în zilele noastre.

² La data de 9/21 mai 2000, Biserica Ortodoxă Sârbă a canonizat mai mulți ierarhi și preoți care au suferit moarte martirică în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Printre aceștia se numără Sfântul Sfințit Mucenic Ioanichie, mitropolitul de Muntenegru, omorât de comuniști; Sfântul Mărturisitor Dositei, mitropolitul de Zagreb, torturat de călugărițe catolice într-un spital la începutul războiului; Sfântul Sfințit Mucenic Sava, episcopul de Gorni Karlovaț, omorât de ustași; Sfântul Platon, episcopul de Bania Luca, omorât de ustași ș.a. În total, între anii 1941 și 1945 au fost uciși 515 preoți, călugări și profesori de teologie.

Respect pentru oameni și cãrți

vietici sau de împãrații pãgãni din vechime. Fiind sub pazã, Sfântul Nicolae nu va putea interveni ca în alte dãți, ci va asista din mãnãstirea sa la mãcelurile comise de reprezentanții „înaltei” civilizații apusene depãrtate de Hristos. Însã va scrie pentru a mãrturisi pentru adevãr și pentru credința sa. Din suferințele și lacrimile sale din acea vreme s-a nãscut și aceastã micã scriere: *Suta de capete de la Liubostinia*.

Editorul

Credința în Evanghelie. Înțelesul și
importanța acestei credințe.
Rozadele în Biserica Ortodoxã.

1. Zice Domnul: *Pocãiti-vã și credeți în Evanghelie*. Adevãrata pocãință nu înseamnã doar a-te cãi pentru pãcatele fãptuite, ci a-ți întoarce desãvãrșit sufletul propriu de la întuneric la luminã, de la pãmânt la cel, de la sine la Dumnezeu.

2. Pocãința fãrã aceastã întoarcere desãvãrșitã nu este altceva decãt o joacã cu Dumnezeu și cu sufletul propriu. Iar cu Dumnezeu nu te poți juca. El miluiește pe cel ce se pocãiește, dar lovește cu mână grea pe cel ce nu se cãiește sau pe cel ce nu se cãiește sincer și desãvãrșit. Iar cãnd El rãnește, rana este adãncã și nimeni nu o poate vindeca în afãrã de El Însuși.